

выделять те, реализация которых приведёт к более интенсивному использованию определённого вида ресурсов - энергетических, материальных, водных, трудовых и т.д., причём в частных показателях мультипликатора также необходимо выделять два слагаемых, т.е.:

$$K_{ri} = K_{ri\text{экст}} + K_{ri\text{инт}}$$

где K_{ri} – частный мультипликатор для i -го вида ресурсов;

$K_{ri\text{экст}}$ – показатель, характеризующий влияние на национальный доход инвестиций, реализующих экстенсивный вариант использования i -го вида ресурсов;

$K_{ri\text{инт}}$ – показатель, характеризующий влияние на национальный доход инвестиций, реализующих интенсивный вариант использования i -го вида ресурсов.

Информационные источники

1. Кацура С.Н. Становление инновационной системы в Украине: национальный и региональный аспекты. – Донецк: Институт экономики промышленности НАН Украины, 2011. – 504 с.

2. Павлов К.В. Интенсификация экономики в условиях неопределенности рыночной среды. – М.: Магистр, 2007. – 271 с.

УДК 378.6(100)

П. Хрістов, д-р наук, проф. (*Вільний університет ім. Чорнориця Храбра, Варна, Болгарія*)

Н.Б. Кашена, канд. екон. наук, проф. (*ХДУХТ, Харків*)

Т.О. Ставерська, канд. екон. наук, доц. (*ХДУХТ, Харків*)

СВІТОВІ ОРІЄНТИРИ ТА ДОСВІД ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ З ФІНАНСІВ, БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ ТА СТРАХУВАННЯ

У сучасному соціумі одним із найбільш визнаних процесів, що вносить суттєві корективи у міжнародні економічні відносини та гармонійно поєднує знання, новації, національні особливості й глобальні тенденції XXI століття, є інтенсивний розвиток ринку освітніх послуг і реформування національної системи освіти із дотриманням принципів європейського освітньо-наукового простору.

Провідні світові діячі, соціологи та науковці цілком виправдано надають освіті статусу визначального чинника формування та розвитку людської особистості й суспільства в цілому.

Наразі трансформація національної системи вищої освіти, що здійснюється на засадах глобальної інтернаціоналізації, є запорукою якісної фінансової освіти, яка здатна задовольнити потреби ринку праці у підготовці конкурентоспроможних і мобільних кадрів нової формації.

Розв'язання проблем сучасної підготовки конкурентоспроможних фахівців з фінансів, банківської справи та страхування безпосередньо залежить від ступеня імплементації Україною європейських норм і стандартів в освіті та науці. Необхідність їх виконання актуалізує питання організації навчального процесу на компетентнісних засадах і створення умов для самовизначення напрямів професійного розвитку здобувачів вищої освіти.

Вважаємо, що ключовим методологічним інструментом реалізації цілей Болонського процесу, підвищення якості вищої фінансової освіти і набуття випускниками незаперечних конкурентних переваг, є студентоцентриваний підхід до навчання, викладання та оцінювання знань. Його філософським підґрунтям виступає компетентісна парадигма освітньої діяльності з орієнтацією на особистісні уподобання і отримання знань, умінь, навичок та здібностей розв'язувати складні завдання фінансово-економічного та управлінського характеру (рис. 1).

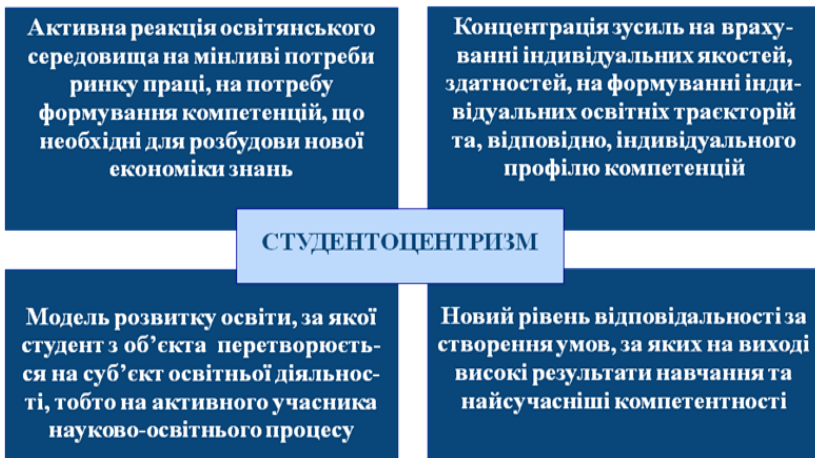

Рисунок 1 – Студентоцентризм в контексті сучасної філософії освіти

І нам приємно констатувати, що домінантою здобуття вищої освіти у стінах нашого університету впродовж останніх років є гнучкі навчальні траєкторії, спрямовані на успішне виконання освітньо-кваліфікаційних програм і здобуття інструментальних, системних, міжособистісних та професійних компетентностей.

Рівнево-ступенева повноструктурність новітньої архітектури вітчизняної вищої освіти, що забезпечена сучасними міжнародними, європейськими та національними мета рамками (МСКО-11, РК ЄПВО, ЄРК НВЖ та НРК), сприяє її інтернаціоналізації та реалізації концептуально нової освітньої моделі, наріжними каменями якої є збагачення наукових надбань нації та світової цивілізації, студентоцентризм, академічна мобільність та вільна траєкторія формування освітніх програм задля набуття компетентностей певного рівня.

Реалії сьогодення дозволяють констатувати, що освітні програми, за якими здобувачі вищої економічної освіти опановують загальні і фахові компетентності, є визначальним чинником якості навчання і надання освітніх послуг.

Для визначення сумісності змісту освітніх програм та їх здатності забезпечувати ступеневу академічну мобільність в контексті наукових євроінтеграційних прагнень України нами було розроблено референтну модель вищої економічної освіти, підґрунтям якої є діючі метарамки кваліфікацій (табл. 1).

На відміну від інституцій вищої освіти країн ЄС, якими вже тривалий час застосовується багаторівнева система вищої освіти та компетентносний підхід до побудови освітніх програм здобувачів наукового ступеня, подібна практика є новою для переважної більшості вітчизняних закладів вищої освіти. Виключенням є Національний університет «Києво-Могилянська академія», який з отриманням у 2006 році гранту “TEMPUS/Tacis” на реалізацію проекту «Впровадження принципів третього циклу вищої освіти Європейського простору в Україн» став першим українським університетом, що приєднався до проекту реформування докторської освіти в Європейському освітньому просторі.

Розпочата у 2016 році реформа аспірантури, що визначає перехід від моделі індивідуальної підготовки до моделі структурованих освітньо-наукових програм підготовки докторів філософії, не лише докорінно змінила існуючий порядок ліцензування, акредитації та функціонування аспірантури, підготовки та системи захисту дисертаційних досліджень (табл. 2), але й внесла коригування в освітню складову навчання в аспірантурі.

Таблиця 1 – Референтна модель ступеневої мобільності вищої економічної освіти

МСКО-11	РК ЄПВО (QF for the EHEA)	ЄРК НВЖ (EQF for LLL)	НРК	Рівень кваліфікації за НРК	Орієнтація освіти за домінантою	Освітня програма		Ступінь вищої освіти	
						Формат згідно Закону «Про вищу освіту»	Тривалість; обсяг кредитів ЄКТС	Україна	Еквівалент за кордоном
5 рівень	Короткий цикл	5 рівень	5 рівень	Початковий	а) Загальна; б) Професійна	Освітньо-професійна	2-3 роки; 90-120 кредитів	Молодший бакалавр	
6 рівень	1 цикл	6 рівень	6 рівень	Перший (бакалаврський)	а) Загальна; б) Професійна в) Невизначена	Освітньо-професійна	3-4 роки; 180-240 кредитів	Бакалавр	Bachelor (Бакалавр)
7 рівень	2 цикл	7 рівень	7 рівень	Другий (магістерський)	а) Загальна; б) Професійна в) Невизначена	Освітньо-професійна	1,5-2 роки; 90-120 кредитів	Магістр	Master / MBA (Магістр)
						Освітньо-наукова (дослідницька компонента не менше 30 %)	2 роки; 120 кредитів	Магістр	Master / MBA (Магістр)
8 рівень	3 цикл	8 рівень	8 рівень	Третій (освітньо-науковий)	а) Загальна; б) Професійна в) Невизначена	Освітньо-наукова	4 роки; 30-60 кредитів (освітня складова)	Доктор філософії	PhD (доктор філософії)
8+ рівень	3+ цикл	8+ рівень	9 рівень	Науковий	а) Загальна; б) Професійна в) Невизначена	Не регламентовано	Не визначені	Доктор наук	D (доктор наук)

Активно здійснюється процес трансформації і в аспірантурі нашого університету. Вагомим наробком наукової спільноти економічного профілю відкриття у 2016 році ще однієї спеціальності. Згідно із наказом МОН України за номером 590 від 30 травня 2016 року університет отримав ліцензію на підготовку докторів філософії з фінансів, банківської справи та страхування за вперше розробленою освітньо-науковою програмою.

Таблиця 2 - Імплементация порядку підготовки докторів філософії з фінансів, банківської справи та страхування в контексті свроінтеграції

Аспект підготовки або захисту дисертації	Існуючі донедавна в Україні правила (традиції)	Кращий світовий досвід	Чинна практика
Освітня складова програми підготовки	Коротка, інколи формальна або фіктивна підготовка з філософії, іноземної мови та спеціальності	Підготовка доктора філософії передбачає ґрунтовне навчання протягом першого року аспірантури	Освітня програма підготовки докторів філософії становить 30–60 кредитів ЄКТС
Кількість наукових керівників	Один	Один або декілька	Один або більше за рішенням Вченої ради. Держава оплачує наукове керівництво з розрахунку 50 годин навч. навантаження на 1 аспіранта на рік
Тривалість навчання в аспірантурі	3 роки на денній формі, 4 роки на заочній формі, 5 років у статусі здобувача. Близько 75% аспірантів не встигає захистити дисертацію у вказані терміни	Оптимальний термін навчання в аспірантурі – 4 роки. 70% аспірантів має захистити дисертацію упродовж цього терміну	Тривалість навчання в аспірантурі становить 4 роки; тривалість перебування у статусі здобувача – 5 років
Володіння іноземною мовою	Передбачається опанування однієї іноземної мови на невисокому рівні	Вчений повинен достатньо вільно володіти однією-двома іноземними мовами, широко вживаними у світі	Підтвердження рівня мовної підготовки міжнародними сертифікатами. Не зроблено наголосу на обов'язковості саме англійської мови
Публікації, необхідні для захисту дисертації	Від 5 статей для кандидатської дисертації, у т.ч. 1 стаття в іноземному виданні або в українському виданні, що індексується у МНБД	Вимоги різноманітні – від відсутності публікацій за дисертацією до захисту сукупності статей як дисертаційного дослідження	Визначаються галузевими експертними радами НАЗЯВО
Доступ до повного тексту дисертації	Можливо переглянути друкований текст роботи у Національній бібліотеці ім. Вернадського; вільного доступу до електронної версії тексту не передбачено	Установа, в якій захищена дисертація, розміщує її повний текст на своєму інтернет-сайті для вільного постійного доступу	Сьогодні електронний текст дисертації має розміщуватися в інтернеті протягом обмеженого часу; дискутуються варіанти забезпечення постійного відкритого доступу
Суб'єкт, що видає диплом про науковий ступінь	Державний орган: до 2011 р. – ВАК, з 2011 р. – МОН	Установа, в якій відбувся захист дисертації	Університет, в якому акредитовано спеціалізовану вчену раду

Метою цієї програми є забезпечення підготовки висококваліфікованих фахівців, які здатні проводити наукові дослідження, формувати теоретико-методологічне підґрунтя розвитку фінансових систем, здійснювати апробацію та практичне впровадження результатів наукових досліджень.

Структуру програми впродовж 4-х років навчання формують дві основні складові: освітня – за блоками дисциплін циклу загальної, професійної та практичної підготовки загальним обсягом 60 кредитів, та наукова, яка включає дослідницькі блоки, в кредитах не обліковується та завершується захистом дисертаційної роботи.

Затверджений формат освітньо-наукової програми доктора філософії з фінансів, банківської справи та страхування (рис. 2) дозволяє забезпечити якісну підготовку нової генерації науковців-дослідників, які досконало володіють економічною та фінансовою теорією, здатні комплексно аналізувати фінансово-економічну ситуацію, розв'язувати складні професійні завдання із застосуванням сучасних інформаційних технологій і природно вмонтовані у світовий інформаційний та дослідницький простір.

Перший рік	Другий рік	Третій рік	Четвертий рік
Написання докторського проекту, який захищається аспірантом. 17 кредитів – Філософія науки (6); – Англійське академічне письмо (4); – Методологія та організація наукових досліджень (4); – Сучасні інформаційні технології (3)	1. Поглиблене дослідження в межах теми дисертаційної роботи. 2. Написання та публікація статей у наукових виданнях, які відповідають визначеним вимогам. 3. Участь у наукових конференціях. 4. Написання тез доповідей. 5. Стажування	1. Поглиблене дослідження в межах теми дисертаційної роботи. 2. Написання та публікація статей у наукових виданнях, які відповідають визначеним вимогам. 3. Участь у науково-практичних конференціях. 4. Написання тез доповідей. 5. Стажування	1. Завершення досліджень та їх узагальнення. 2. Апробація роботи на фаховому колоквиумі. 3. Ухвалення (не ухвалення) рішення щодо допущення дисертації до розгляду на міжкафедральному семінарі.
5 кредитів – Інтелектуальна власність (3); – Докторський проект (2)	4 кредити – Англійське академічне письмо (4) 14 кредитів – Інтегрована звітність (5); – <i>Фінансова діагностика / Кількісні методи наукових досліджень</i> (4); – <i>Управління розвитком бізнесу Аналітичний маркетинг</i> (5)	5 кредитів – Педагогіка вищої освіти (5) 10 кредитів – Ризикогенність фінансового ринку (5); – <i>Глобалізація банківської діяльності та захист інформації / Управління результативністю підприємницької діяльності</i> (5)	4. Оформлення дисертаційної роботи та її подання до захисту. 5. Захист дисертаційної роботи.
22 кредити	18 кредитів	17 кредитів	3 кредити – Фаховий колоквиум (3)

– дослідницький блок;
 – блок дисциплін циклу загальної підготовки;
 – блок дисциплін циклу професійної (фахової) підготовки;
 – блок практичної підготовки

Рисунок 2 – Структурна модель освітньо-наукової програми доктора філософії з фінансів, банківської справи та страхування

Зрозумілі, досяжні, та конкретні програмні результати навчання, які визначаються представленою освітньо-науковою програмою, дозволяють забезпечити здобувачу ступеня доктора філософії з фінансів, банківської справи та страхування набуття відповідних компетентностей, основними з яких є:

- 1) глибинні фахові знання;
- 2) компетентності, спрямовані на формування системного наукового світогляду, професійної етики та загального культурного кругозору;
- 3) універсальні навички дослідника та педагога;
- 4) мовні компетентності, достатні для професійного спілкування та представлення наукових результатів іноземною мовою.

Подібне конструювання освітньо-наукової програми підготовки науково-педагогічних кадрів за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» дозволяє вирішити комплекс проблем, пов'язаних із реальним запровадженням компетентнісного підходу, розвиненням культури академічної автономії, ступеневої та кредитної мобільності, і забезпечує реалізацію процесів інтернаціоналізації та глобалізації в межах сучасних траєкторій міжнародної фінансової освіти (рис. 3).

Рисунок 3 – Траєкторії сучасної фінансової освіти

Певні кроки в цьому напрямку вже зроблені. Університет, зокрема кафедра фінансів, аналізу та страхування, активізувала співпрацю з науковою спільнотою з приводу створення інтегрованих освітньо-наукових програм доктора філософії з фінансів, банківської справи та страхування. Зокрема, плідні творчі стосунки склалися з Варненським вільним університетом імені Чорноризця Храбра (м. Варна, Болгарія) та Полоцьким державним університетом (м. Новополюцьк, Республіка Білорусь).

Реалізація сумісних освітньо-наукових програм дозволить підвищити якість надання освітніх послуг і забезпечити академічну мобільність здобувачів ступеня доктора філософії, а також сприятиме інтенсифікації процесу інтеграції України в міжнародний освітній простір та підвищенню конкурентоспроможності фахівців фінансової сфери на глобальних ринках праці.

З серпня цього року реалізація прав вітчизняних студентів та освітян на академічну мобільність гарантується державою, і створює передумови для особистісного і професійного розвитку всіх учасників освітнього процесу, їх здатності мислити в порівняльному аспекті і готовності до міжкультурної комунікації тощо.

Сподіваємося, що розширенню меж академічної мобільності, поглибленню процесу глобальної інтернаціоналізації вищої фінансової освіти сприятиме набуття чинності рішення Комітету Європарламенту із громадянських свобод, юстиції та внутрішніх справ щодо лібералізації візового режиму з ЄС для України.

Перспективним напрямом подальшої імплементації міжнародних вимог на шляху розвитку наукового потенціалу та формування інтелектуальної еліти суспільства вважаємо підвищення якості надання освітніх послуг на всіх рівнях здобуття вищої освіти за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» через:

- розширення спеціалізацій за якими здійснюється підготовка нової генерації фахівців в університеті;
- залучення до освітнього процесу експертів та викладачів з вузів партнерів;
- забезпечення можливості отримання подвійних дипломів.